

BUITEN

15^E JAARGANG N^O. 38.

ZATERDAG 17 SEPTEMBER 1921.

DE EIKENLAAN NAAR HET LANDGOED ZEGENWERP.

„Je kunt niet eens linnengoed verstellen en koken.”

„Dat is wel mogelijk, maar dat is meidenwerk. Je hoeft hun maar te bevelen. En wat dat betreft, kan Jack gerust zijn. Lien zal ze uitstekend weten te drillen.

„Als ze me niet gehoorzamen, zal ik ze als slaven afranselen.”

Herinnering aan Mme de Ségur. Jack haalt de schouders op. Hij is beter op de hoogte van de rechten van den mensch. Die arme Lien is altijd dezelfde. Wat draaft ze door! Toch komt haar voorstel uit een goed gevoelen voort en heeft zelfs iets vleijends. Hij moet haar niet ruw afwijzen. Dat zou onaangenaamheden kunnen geven. En Jack zoekt een uitweg.

„Zul je me dan altijd gehoorzamen?”

Bij deze vraag kijkt Lien Jack steelsgewijze aan en barst, ondanks haar pogingen zich goed te houden, in hartelijk lachen uit. Alweer gehoorzamen, altijd weer gehoorzamen! en aan Jack op den koop toe! Ook een idee! Dat is te erg. Lien lacht zich slap en springt als een gek op 't zand.

„Dan kun je niet met me trouwen.”

„Dat is 't beslissend argument. Lien probeert vergeefs tegen te spreken; men kan 't wel anders regelen, een huwelijk, waarin ieder op z'n beurt gehoorzaamt: b.v. Lien beveelt 's Maandags, Jack Dinsdags enz.... Maar Jack knikt van neen. Dat is niet mogelijk. Als een huwelijk geldig wil zijn, moet de vrouw in de kerk gehoorzaamheid zweren aan haar man. Dus.... Maar Lien klapt in de handen. Als 't anders niet is....

„Ik zal zweren wat je maar wilt. Zal ik dadelijk zweren?”

Maar de schalkschheid, die in haar oogen schittert, zegt genoeg hoe ze dien eed opvat. Die onbeschaamdheid kwetst Jack. Het is heel slecht een belofte te doen, die men niet van plan is te houden.

„Maar ik ben wel van plan.... Alleen, omdat ik weet, dat ik niet zal kunnen....”

Het is moeilijk gelijk te krijgen bij Lien. Gelukkig komt er afleiding in de gedaante van jonge juffrouw Miette, even bruin als Lien blond is, van hetzelfde aantal lenten, die hard komt aanloopen en zegt, dat ze blijft, totdat de juffrouw haar komt halen.

Jack is verrukt over dit bezoek. Miette is heel lief en zij heeft voor hem een ontzag, waaraan zijn nichtje hem weinig gewend heeft. Hij gaat dan ook enthousiast op haar voorstel in: als we eens op de aangevallen kasteelen klossen, om er zoo lang mogelijk de woedende golven te trotseeren? Dat is een prachtig plan. Ze geven elkaar de hand en loopen hard naar de zee.

Lien kijkt hen heel ontevreden na. Gewoonlijk is ze niet erg gesteld op Miette's gezelschap, voor wier kalme natuur ze haar neus optrekt; vandaag vooral wenschte ze haar tegenwoordigheid in het geheel niet. Ze had een interessant gesprek met Jack, dat de nieuwaangekomene heel ongeneerd afgebroken heeft. En toen hebben ze haar beiden in den steek gelaten met een beleedigende onverschilligheid. Ze is verschrikkelijk brutaal, dat kleine ding, om zoo maar haar Jack bij de hand te nemen en haar achter te laten.... Maar Lien voelt zich niet zoo in haar waardigheid gekrenkt dat ze alleen wil blijven. Zij staat op en geeft met slepende voeten gevolg aan haar opwelling.

Miette is op een berg geklommen en Jack op een anderen naast haar. Onverschrokken, uitdagend, wachten zij den aanval van de kleine golfjes af. Een eindje verder is een derde berg onbezet. Lien klimt erop en roept tegen Jack:

„Kijk eens, hoe mooi mijn berg is! Kom er ook op.”

Maar Jack antwoordt kort:

„Neen, ik heb mijn eigen.”

Dan zegt Lien weer:

„Kom den mijnen steviger maken, dat de zee hem niet kan afbreken.” En ze tracht haar neefje mee te krijgen. Maar Jack duwt haar weg. Lien's berg is heel goed in orde, maar die van Miette dreigt in te storten. Met groote scheppen zand haast hij zich hem te herstellen.

Lien is weer op haar observatiepost geklommen. Met 'n somber gezicht en hangende lip, kijkt ze hoe Jack aan 't werk is. De slang der jaloezie knaagt aan haar boezem. In een paar seconden heeft Jack haar de eene beleediging na de andere aangedaan. Hij heeft haar verraden, in den steek gelaten en voor wie? voor die kleine, domme, vervelende sprinkhaan met haar zwarte oogen.

Hij heeft haar weggeduwd. Hij wilde niet op haar berg komen en hem niet steviger maken, maar wel dien van die ander.

Lien, slachtoffer van haar zoo slecht beantwoorde liefde,

volgt met een somber oog de handelwijze van haar mededingster. Daar 't is of de zee aarzelt, gaan Jack en zij haar tegemoet, trotseeren haar smadelijk door voor haar te dansen. En als zij dan boos wordt en op hen instormt, hollen ze weg onder luid gegil en gelach. Lien doet een laatste poging. Ze zegt tegen Jack:

„Geef me een hand, dan zullen wij samen loopen.”

Maar hij maakt zich van haar af:

„Laat me toch met rust. Je zou me laten vallen. Loop jij net als Miette.”

Loop jij net als Miette! Nu wordt haar die indringster nog als voorbeeld gesteld! Men behandelt hen beiden op gelijken voet! Gelijk Ariadne blijft Lien alleen op haar verhevenheid staan en peinst en peinst over de bitterheid van haar nederlaag. Zij aanschouwt bedroefd de overwinning van haar vijandin. Met schuwen blik volgt ze haar af- en aanloopen. De somberste gedachten verzamelen zich in haar hoofd. Als een reuzengolf Miette eens omwierp! of als ze eens typhus kreeg! of als er eens een hoos kwam opzetten op 't strand! Met haar heele hart roept Lien om een zondvloed. Vergeefs: de zee blijft kalm, Miette goed gezond en de hemel wolkenloos.... Moèt Lien zich in deze omstandigheden niet zelf recht verschaffen? Haar schop wiegelt zenuwachtig heen en weer aan haar arm.

Gelukkig vertoont zich een goede engel in de gedaante van de kinderjuffrouw van Miette. Miette, die luid geroepen wordt, laat haastig Jack alleen. In 't voorbijgaan zegt ze Lien heel kort goedendag, terwijl ze haar onderuit aankijkt.

Een onweerstaanbare lust bekruipt Lien haar te wurgen....

Maar Jack is ginds gebleven... Omdat hij niets beters weet te doen, springt hij heel alleen op de voorste golven. Zeker zou het waardiger zijn af te wachten, tot hij naar haar toekwam. Maar dat doet Jack misschien niet. Het lijkt wel of hij er niet aan denkt. Ware liefde kent geen kinderachtige ijdelheid. Lien verveelt zich te erg. En dan, ze kan misschien verloren terrein herwinnen. Ze houdt het niet meer uit.

„Zal ik met je spelen?”

„Natuurlijk. Dat is ook een vraag!”

Het lachen begint opnieuw. Maar nu is het Lien, die naast Jack de oneindigheid hoont.

't Is het theeuurtje. Bertha heeft boterhammen gebracht. Met vollen mond beraadslagen ze over de spelen van den volgenden dag. Jack stelt voor vestingen te bouwen en ze te versterken met groote strandkeien. Lien vindt het goed. Maar een geheime gedachte houdt haar bezig. En plotseling vraagt ze:

„Hou je meer van mij dan van Miette?”

Angstig, met kloppend hart, wacht ze het antwoord af. Dat laat niet lang op zich wachten. Jack is goed thuis in zijn protocol. In familiegenegenheden komen nichtjes dadelijk na broers en zusters. Hij antwoordt dus:

„Ik hou veel van Miette, maar ik hou nog meer van jou, omdat je mijn nichtje bent.”

Al is 't geen gloeiende verklaring, er zit toch na de angsten van zoeven, iets heerlijks in zoo'n bekentenis. Voor den tweeden keer drukt Lien haar boterlippen op de hand van haar neefje en zegt met ontroerde stem:

„Ik aanbid je.”

Jack, nog een nieuweling in liefdesaangelegenheden, ondergaat deze omhelzing met eenige verbazing. Maar wie weet, of zijn verlegenheid niet stil de zoetheid gevoelt, voor het allereerst het voorwerp te zijn, dat twee vrouwen elkaar betwisten?
(Wordt vervolgd).

HUISSPREUKEN.

Uithangteekens, opschriften, kenspreuken, huiszegens, — ze zijn uit den tijd! Doch er is een tijd geweest, waarin er een innig, karakteristiek verband bestond tusschen het uiterlijk, aan den huisgevel gedragen woord en het innerlijke wezen der huisbewoners. Uit die dagen zijn vaak mooie regels tot ons gekomen, welke altijd nog weer vermogen te treffen en tot nadenken stemmen.

Zoo voert een boerenwoning in de Brandenburgsche Mark de volgende huisspreuk:

Mit Beten geh ich an mein Werk,
Gieb Du dem Leibe Kraft und Stärk,
Ich streck die Hand mit Früden ausz,
Komm du mit Seegen in mein Hausz. G.

Foto C. Steenbergh.

HET PAULINAVEN OP HET LANDGOED ZEGENWERP BIJ ST. MICHIELSGESTEL.

HET LANDGOED ZEGENWERP.

OVER het algemeen mist het Noord-Brabantsche landschap een sterk uitgesproken karakter. Maar — gezwezen van de kleigronden in het noorden, vooral het noordwesten der provincie, dat meer een voortzetting vormt van het Hollandsche en Geldersche rivierengebied — juist dit gemis geeft het, het klinke dan eenigszins paradoxaal, iets eigens, dat moeilijk onder woorden te brengen is, iets rustigs, dat den bezoeker niet aangrijpt, maar toch aangenaam aandoet. Het land is niet geheel vlak, maar vertoont over 't algemeen ook geen belangrijke hoogteverschillen. Het is boomrijk, maar zelden staan de boomen over een belangrijke oppervlakte zoo dicht bijeen, dat zij bosschen vormen. Men vindt er bouwland en weidegrond, vlakten, die slechts zelden een groote uitgestrektheid beslaan. Alleen de heide, hoezeer helaas inkrimpende, overheerscht hier en daar, maar ontleent haar groote aantrekkelijkheid juist aan het negatieve, het weinig geprononceerd-rustige. Een voor ons land vrij groot aantal beken stroomt kalm naar het lage noorden. In 't kort, een natuur-van-de-middelmaat, die men met één woord als „vriendelijk” zou kunnen bestempelen.

Des te meer treft u in dit vriendelijke landschap het imponerende, dat er toch ook weer niet geheel ontbreekt. We denken hier in de eerste plaats aan de uitingen van een vroomheid, die belichaamd wordt in tal van kerken en kloosters, en aan een aantal nog overgebleven zeer merkwaardige kasteelen. En dan aan de indrukwekkende, zij 't bij nabije beschouwing niet weldadig aandoende fabriekscentra, die hier vooral in den laatsten tijd zooveel betekenis kregen, aan Eindhoven, Helmond, Tilburg. Maar ten slotte, en niet het minst, ook aan die plekjes, waar de natuur iets meer is dan vriendelijk, en een treffende schoonheid te aanschouwen geeft. Bekend is de streek ten zuiden van Bergen op Zoom, met grotere hoogteverschillen als waaraan men

in Noord-Brabant gewend is, en die ook aan de nabijheid van de Schelde een deel van haar aantrekkelijkheid ontleent; bekend zijn ook de bosschen bij Breda en Wouw (de laatste misschien slechts al te veel bij name). En van wat misschien wel Noord-Brabant's glanspunt kan genoemd worden: het vennenland van Oisterwijk, behoeven wij hier zeker evenmin meer iets te vertellen, als van Vught's lieflijke omgeving, die in den laatsten tijd vooral door zijn nog jeugdig meer „de IJzeren man” velen trekt, al zijn het dan voornamelijk bewoners van Noord-Brabant's hoofdstad. Maar er zijn meer van die mooie plekjes in deze provincie, en op één hiervan, zeker een der schoonste van de weinig-bekende, willen wij hier even de aandacht vestigen.

Het is het landgoed Zegenwerp, dat weliswaar in dezen tijd van droogte met 't oog op brandgevaar en de onbezonnenheid van vele bezoekers tijdelijk is gesloten, maar van welks schoonheid men toch in meer normale tijden, dank zij de vriendelijkheid van den eigenaar, Mr. W. van Lanschot, lid van de Eerste Kamer, vrijelijk kan genieten.

Ongetwijfeld is het niet overbodig te vertellen waar men het zoeken moet. Het strekt zich uit ten zuidwesten van het dorp St. Michielsgestel, dat men — als men tenminste den aantrekkelijker weg over Vught niet verkiest — van den Bosch bereikt na een tocht van ongeveer 5 K. M. door de vrij eentonige laagvlakte, die de provinciale hoofdstad omgeeft, en die, geïnundeerd, haar vroeger tot zulk een sterke vesting maakte. Als ge dit dorp, waarin vooral de fraaie tuinaanleg van het Doofstommengesticht en de stoere oude dorpstoren (die thans de hooge spits waarmee hij eenmaal prijkte, mist) in westelijke richting verlaat, ziet ge, dadelijk na de brug over den Dommel overgegaan te zijn, ter linkerzijde een eenvoudig hek, dat toegang verleent tot een statige lange eikenlaan. Op het einde van deze laan buigt ge naar rechts, en bijna terstond daarop zijt ge in de onmiddellijke

nabijheid van het Huis, dat daar achter den vijver eenvoudig, pretentieloos, met zijn witte muren een geenszins imponeerenden maar toch wel prettigen indruk maakt te midden van een wijsch décor. Want wondermooi is dit rustige plekje, waar men zich ver van de bewoonde wereld waant, vooral door zijn boomenpracht. Men vindt er de oude bekenden, maar dan van treflijke statigheid, hoog oprijzend uit den grond en wijd-uit de bladerrijke takken spreidend. Echter ook minder algemeene boomen. Een prachtige conifeer staat ter linkerzijde van het Huis als een trouwe wachter. En wat verder gaande in het park, speurt het oog hier en daar wondere Californische woudreuzen, een z.g.n. Weymouth-den, een Wellingtonia, en hoe zij meer mogen heeten.

De boomenpracht in de nabijheid van het Huis is voornamelijk te danken aan den vader van den tegenwoordigen eigenaar, en maakt een der grootste schoonheden uit van Zegenwerp. Daar blijft het echter niet bij, zooals wij aanstonds zullen zien. Eerst echter nog even naar het Huis gekeken, dat inwendig al even eenvoudig is als uitwendig. In de hal brengt simpel stucwerk aan de muren en plafonds een kleine afwisseling. Ter rechterzijde is het door een moderneren aanbouw vergroot. Vrijwel onmiddellijk achter het huis stroomt de kronkelende Dommel, thans laag in zijn bedding, maar des winters vaak een flink riviervlucht, dat ook het groene land daar aan de overzijde overstroomt.

Vlak naast het huis vindt men de oranjerie en den bloementuin. En niet ver vandaar staat de tuinhuiswoning, wier bewoner ons, vriendelijk en bereidwillig als de bewoners van dit land zijn, tot gids was bij onzen tocht over het landgoed, en zonder wien wij zeker niet zoo vlug de grootste bezienswaardigheid ervan, de vennen, bereikt hadden. Een mooie tocht was dat. Maar een lange tocht tevens, waarbij de fiets, hoewel niet steeds bruikbaar, goede diensten bewees. Want Zegenwerp heeft een uitgestrektheid van 180 H.A. aaneengesloten — de verspreide gronden, die tot het landgoed behooren dus niet meegerekend — en, de vennen liggen op vrij grooten afstand van het Huis.

Zoo gingen wij dan met onzen dienstwilligen leidsman op weg, aanvankelijk nog door de koelte van statig geboomte, langs een rond vijvertje waarin blanke waterlelies lagen te droomen, langs in het bosch half verscholen boerderijtjes en langs moestuinen, tot nederiger maar toch nog altijd eerbiedwaardige boomen ons omgaven. En dan blikkerde tusschen het gebladerte het kalme water van het eerste ven, het Reigersven, getooid met een maagdelijk-witten rand van waterlelies. Zich als verschuilend in het hout, in den krans van eiken, beuken en dennen, lag het daar, een verrassing vooral voor hen, die niet als wij voorbereid waren op wat wij zien zouden.

Verder gingen wij over den gladden, met dennenaalden bezaaiden bodem, over grondbobbels die kleine heuvelen werden. Op een van die heuvels staat de grenspaal tusschen de gemeenten Boxtel en St. Michielsgestel, en vandaar heeft men een mooi uitzicht over het groene stroomgebied van den Dommel, dat zulk een scherp contrast vormt met het donkere dennenwoud daar achter u.

Een tweede ven werd nu weldra bereikt, 't Haagsche ven, zoo geheeten naar het Haagje, een kleine boerderij in de nabijheid. Veel riet groeit er aan zijn oevers en 't heeft een langgerekten vorm, die doet denken aan een afgesneden gedeelte van een vroegere rivier. En wij dachten aan de geologische geschiedenis van dit land, aan den diluvialen tijd toen de Maas, met den Rijn vereenigd, hier in breede wateren over oostelijk Noord-Brabant golfde, een reusachtigen stroom waarvan ongetwijfeld deze en andere Brabantsche vennen een overblijfsel zijn. In de nabijheid van dit ven vindt men nog eenige kleine vennetjes, die echter thans, in dezen drogen zomer, geheel uitgedroogd waren.

Weer heel anders, meer rond van vorm en met een klein eilandje in het midden, is het derde, het Paulinaven, misschien wel het mooiste der drie en prachtig in 't hout verscholen. Wat somberder dan de vorige leek het ons eerst. Maar kwam dit niet, omdat de blauwe hemel daarboven den plas een

Foto C. Steenbergh.

HET HUIS ZEGENWERP, VOORZIJD.

oogenblik verduisterde door wolken, die tóch niet, in dezen wonderlijken zomer, den zoo vurig begeerden regen zouden brengen? Want toen de zon weer door het wolkengordijn kwam henenschijnen, was 't hier weer een vroolijk geglinster tusschen het donkere hout, en de regelen uit Schepers' Bragi-zangen schoten ons te binnen:

Zonnelicht zweeft,
Gezeefd door de sparren,
Glad van glanzen glimt het ven.....

Of deze Zegenwerpsche vennen die van Oisterwijk in schoonheid overtreffen? We zouden er misschien een beslist antwoord op kunnen geven, als wij dien zelfden dag of kort daarop aan deze een bezoek hadden gebracht. Maar nu 't reeds eenige jaren geleden is, dat wij daar rondwaalden, durven wij geen beslist oordeel te vellen. Bovendien zijn er bij Oisterwijk wel een twintigtal groote en kleine vennen, en lang niet alle zijn zij éven mooi. Dat echter de Zegenwerpsche vennen

Foto C. Steenbergh.

HET HUIS ZEGENWERP, VAN TER ZIJDE GEZIEN.

mèt die bij Oisterwijk de schoonste plekjes vormen waaraan Noord-Brabant rijk is, zal moeilijk ontkend kunnen worden.

Van onzen terugtocht zijn ons vooral bijgebleven de vele grillig gevormde natuurdennen, die natuurlijk uit het oogpunt van stoffelijk gewin bijkans waardeloos zijn, met hun verdraaide stammen, maar den schoonheidslievende dankbaar stemmen ten opzichte van den eigenaar, die ze niet vervangt door de eindeloze rijen stammen van rechtopgaande dennen, waaraan ons land zoo angstwekkend rijk is.

Zegenwerp ontleent zijn beteekenis aan zijn natuurlijke schoonheid, die, waar menschenhand ingreep — vooral nabij het Huis — niet werd geschonden maar op gelukkige wijze verhoogd. Niet aan zijn verleden. Het huis is waarschijnlijk een Romeinsche nederzetting geweest, zocals er zoovele langs den Dommel gevonden werden. In later tijd verrees hier een kasteel met drie torens, waarin de „knaaglustvolle tijden” zoo krachtig hun tanden hadden geslagen, dat het in 1779 door den toenmaligen eigenaar De Roo van Wulverhorst werd afgebroken, en door het nog bestaande huis vervangen. Het goed is in den loop der tijden zeer dikwijls in andere families overgegaan, tot het in 1851 in het bezit kwam van de familie van Lanschot.

Wie kennis wil nemen van al het schoon, waaraan ons land rijk is, verzuime niet Zegenwerp te bezoeken. Het moge thans niet voor ieder open staan, het gevaar dat de buitengewone droogte met zich bracht, zal wel spoedig niet meer dreigen. En de enkele bijzonder-belangstellenden, die den eigenaar toegang verzoecken en waarborgen bieden dat zij hun verantwoordelijkheid beseffen, zullen er wel even vriendelijk worden ontvangen als de schrijver dezer regels. A. L.

Jannoa kan zingen.

STIL zaten ze tegenover elkaar, ieder aan een kant van de potkachel; zij met een groote bak aardappels op haar schoot, de voeten op een warme stoof, waarin het vuur glom in 't schemer van de keuken, een

steen pot naast haar, waarin ze de geschilde aardappels telkens met een plons liet vallen. Hij, voorovergebogen, kleintjes, 't hoofd haast in de schouders met hoogen rug, de klompen, op de voet van de kachel, zat rustig te pruimen als een herkauwer. Beiden luisterden naar 't slimme weer daar buiten; de wind waarde loeiend, de regen kletterde tegen raam en deur, de scharnieren piepten en kraakten, op zolder rukte de wind de kalk los en smeed ze omlaag; 't was vroeg donker en bij iedere nieuwe windvlaag die de kou door de reten naar binnen drong, huiverde hij en rukte dicht op de kachel; 't koebeest en de geit waren onrustig, alsof ze angst hadden en de kippen waren vroeg op stok gegaan.

„Slim weer,” zei hij.

„Slim”, knikte ze toestemmend.

„De zwarte is bang, zie snoeft en de sik het et ook nie veurzien op zo'n wiend.”

„In lange nie”, antwoordde ze.

Een lange tijd verstreek, geen van beiden sprak, de stilte binnen maakte ieder geluid tot een daad. 't Zuchten van 't koebeest, het stooten van de geit, 't knappen van het hout in de potkachel, de loeiende wind, die telkens als van verre scheen aan te komen, meer en meer aanzwol en met fluitende gilgeluiden door de spleten en reten van 't huisje trachtte te dringen, maakte hem angstig en huiverig.

„Heur ie? de hond slut an.”

„Wa kan da noe wezen?”

Foto C. Steenbergh.

HET REIGERSVEN OP HET LANDGOED ZEGENWERP.

Beiden luisterden ze ingespannen; ze hoorden niets als de wind.

„Hie slut weer an, 't beest wet nie woar dat ie 't zeuken mut; 't is slim weer.”

„Der is wat, hie is zoo vinnig, zoo slut ie nie an veur de wiend alleenig.”

Weer luisterden ze naar de windstooten en 't vernijnig geblaf.

„Een belle, wie zel dat wezen? wie komt er noe met zo'n weer!” Langzaam kwam hij op de been; op het oogenblik dat hij de deur wilde openen, werd die van buiten open geduwd en hijgend van den moeilijken tocht over de heide, kwam de bode naar binnen, zijn fiets nog aan de hand.

Man en vrouw waren beduusd van die verschijning; als was een bewoner van een andere planeet hun huis binnengevallen, zoo verschrikt keken beiden den binnen komende aan.

„Wat mot ie hier?” vroeg de vrouw verwonderd.

„Wat kom ie doon? 'N avond” haastte ze zich.

„'N avond”, groette de bode terug, „hier he'k een telegram, hier teeken moar af; slim weertien.”

„Een telegram! Veur ons? Nee”, zei hij „da kan nie, wa mu'k doarmee?” Hulp behoevend keek hij naar zijn vrouw om, die ook in de beenen was gekomen en 't vreemde papier in haar handen nam en van alle kanten beschouwde.

„Teeken noe eerst effekes, dan kan 'k, veur 't heelegaar duuster is, weer op 't dorp wèzen.”

Beduusd keken ze eerst elkaar, daarna den bode aan.

„Alla Fijt, moak an,” haastte de bode.

„Joa zie, wa za'k zeggen, ik kan nie schrievén en de vrouw ook nie, kun ie 't er nie veur ons opzetten, enne wil ie 't dink dan ook veur ons lusmoaken en veur ons lèzen?”

Vrouw Fijt had een hoogroode kleur van agitatie en Jan Fijt, die een hoofd kleiner was dan zijn robuste vrouw, beefde als een riet.

Zo'n dink had ie nog nooit van zien lèven in huus ehad, as Janus 't noe maar lus moakte en gong lèzen.

„Gaat er bie zitten,

„Gaaf er bie zitten,” noodigde vrouw Fijt.

De bode, in 't volle gevoel van zijn gewichtigheid, zette zich op Jan's stoel, warmde wrijvend zijn handen bij de kachel en verscheurde daarna het omslag. Jan stond naast den bode met uitgerekten hals, zijn lijf voorover gebogen, en keek over den schouder van den bode.

De vrouw hield zich van verbouwereerdheid vast aan de tafel, beiden angstig voor wat zou kunnen komen.

De bode las:

„Garre stervend. Kom over. Ds. Van Masselt”.

Stil bleven de twee echtelingen in hun houding volharden, 't was alsof ze dachten dat ze nog meer bericht van dat papier af zouden krijgen.

De bode vouwde het telegram dicht en heel stil was 't binnen; terwijl de wind over de heide floot en de regen op het dak kletterde, tikte de wandklok rustig zijn: „tik-tak-tak” en begon het koffiewater zachtjes aan te suizen; de poes rekte haar luie lijf, rolde zich genoeglijk weer tot een bal en sloop verder.

„Nou weet ie et,” sprak de bode het eerst en gaf het telegram aan de vrouw.

„Wie is Garre?”

„Mien zuster,” zei Fijt zacht.

Jannoa haalde den koffiemolen uit de kast, draaide zwijgend,

zette de koffie in den koperen ketel achter op de kachel, liep op haar kousen zacht beredderend, met ondoorgrondelijk gelaat, en Jan keek hulpbehoevend naar zijn ega, hij wist niet wat te doen. Zij was het die besliste in alle voorkomende gevallen en nu liep ze onbewogen van de kast naar de tafel, ontstak de lamp, rammelde met de kommen, sneed een paar plakken brood en spek, porde de kachel op, gaf ieder zijn koffie en zette zich weer aan 't aardappelschillen en zei maar niets, keek strak naar haar schillende handen.

Tik-tak-tik-tak zoo telde de klok den tijd; buiten waaide de wind als trok hij ver weg, hij suisde zacht aan als met kleine zwellingen. De kleeren van den bode dampen, vettig rooken zijn schoenen: Fijt wreef zijn stoppelkin met de palm van zijn hand en keek verlangend naar zijn vrouw.

Opeens zette ze den bak van haar schoot, stond op, veegde de handen aan haar voorschoot, liep op de oude kist toe, die naast den schoorsteen stond, opende haar, haalde het trouwpak van haar man te voorschijn en legde alles in de bedstee, de Zondaagsche pet bovenop; de kommen vulde ze nog eens en stilzwijgend zette ze zich weer op haar stoel.

„Wa mu'k toch?” vroeg Fijt nu iets luider.

„Goan”, stiet ze uit als een explosie.

„Goan”, herhaalde hij, hie kost der geen hoogte van kriegen.

„Garre starven, ze was toch altied gezond ewest.”

De bode stond op, 't werd tijd voor den terugweg naar 't dorp.

„A'j anmoakt ku'j achter op mien fietse, dan ku'j van avond nog met 't spoor, alla dan, ik hè nie zoo lange tied; wie heb de wiend van achteren.”

Jan liep op de bedstee toe en zonder iets te zeggen ontdeed hij zich van zijn bovenkleeren en trok het kistentuug aan, waarin hij eenmaal getrouwd was, nam de zeundaagsche schoenen van de beddeplank en verwisselde ze met zijn klompen.

Geheimzinnig nam Jannoa een linnen zakje uit de latafel en gaf hem dit in de hand.

„Veurzichtig!” was haar eenige vermaning. De bode maande tot spoed.

„De trein die wach nie en a'j te loate bint ku'j nie veur marren en dan mu'j terug kuieren en oe zuster kan starven zonder da'j der bie bint.”

Zoo reed hij met Jan Fijt op de step en ze vlogen over de smalle paadjes, die „nu 't weer opklaarde, door de maan beschenen werden, en licht afstaken bij de donkere heide. Aan 't begin van 't dorp stapte Fijt af en wandelde langs den kortsten weg naar 't station.

Alles leek hem zoo onwaarschijnlijk, zoo vreemd; op reis te gaan en Garre op starven. Langzaam aan terwijl hij alleen liep en later in den trein, waar hij met een paterindecoupee zat, die stil zijn gebeden voor zich uit prevelde, terwijl hij een klein boekje in zijn handen hield, toen dacht hij aan lang vervlogen tijden; wat was ze vroeger een fien peupien, net een grootelui's kiend. Wat was alles anders gegaan dan hij vroeger gedacht had; hie zelvrs zo'n ende weg van huus bie Jannoa's Môder in etrouwd en Garre met der man in 't olde huus, en Voader dood, en Môder dood, en Garre' der boas dood, wat blijft er over, niks as 't kiend. De beweging van den trein maakte hem soezurig, de beelden verwarden en in 't schikken van de wielen hoorde hij regelmatig door alles heen „Gar-geet-dood,” tot hij eindelijk vast insliep en droomde van 't werk in den tuin van den notaris dat niet klaar kon komen, zoodat hij niet weg kon en weer hoorde hij het duidelijk „Gar-geet-dood”; hij had een meikever in zijn hand die hij voor zijn kleine zusje gevangen had; de jongens riepen hem na „bultien, bultien”, en hij stond op den omgang van den molen.

Met een ruk stond de trein stil, verschrikt

Foto C. Steenbergh.

HET HAAGSCHE VEN OP ZEGENWERP.

werd Jan wakker, en moest uitstappen; 't was zijn oude dorp en ver daar achter lag het huis waar Garre te sterven lag. Dikwijls was hij daar in zijn trouwen niet geweest; hij telde op zijn vingers, bie Voader's dood, bie Garre's trouwen, bie Môders starven, bie den dood van Hendrik en noe; hie kost et nie geleuven, die kleine Garre, en toen kwam plotseling als iets heel nieuws de gedachte aan het kind. Zoo vreemd, een kiend, zo'n klein wurm, zoo alleenig, geen Môder, wat most die stumper, zo'n onnoozel keind, een keind van Garre.

Het weer was geheel opgeklaard, de maan scheen nog door de wolken maar groter en wijder werd de hemel, waaraan de sterren te schitteren stonden, de wolken dreven naar 't Zuiden en licht was 't in de dorpstraten waar Jan alles herkende. Doar steet de olde pompe nog, en notaris woonde zeker nog in 't mooiste huus; effekes wol ie wel is bie den mulder anloopen; de karke nog niks veranderd en 't huus van den meester en d'câr had ie in de goot elegen, smeerlap as dat ie was. Nee noe niet opholden, voortloopen, moaken as dat ie bie Garre kwam.

Klik, klik, klik, tikten zijn bespijkerde laarzen op de keien en en hij hoorde den klank zich in de stilte herhalen.

Zouden ze hem nog kennen, zol de olde mulder nog lèven? zeuven joaren was ie doar knacht ewest, de meulen stond nog op 't bergien hoog boven alles uut, daar had hij met de jongens espeuld en loater, doar in de poorte..... nee doaran most ie nie denken, hie had noe Jannoa en 't was goed. De schoenen klikten niet meer; stil, onhoorbaar trad hij op den zandweg verder; 't was hem als lang geleden als toen hij nog mulders knecht was. Opeens schokte hem weer dat vreeselijke: Garre geet starven, Garre alleenig, en hij verhaaste zijn tred.

De huisjes lagen verspreid, ver uit elkaar op de groote uitgestrektheid; als een ster lichtte eenzaam een venster; boven hem oneindig veel lichten, immer, immer meer; moe werden zijn oogen als hij daar naar keek. Was God

Foto C. Steenbergh.

HET PAULINA-VEN OP ZEGENWERP.

daarboven? Was God ook hier bij hem, ook bij Garre en waren allen die heen gegaan waren bij God? Jan peinsde, en allerlei gedachten die anders niet bij hem opkwamen, vermoedden en verwarden hem.

Daar was de dwarsweg, dan nog 't smalle paadje langs 't aardappelveld en 't huisje lag voor hem.

Angstig lichtte hij de klink omhoog en zacht opende hij de deur, liep over de geute naar de keuken; hij luisterde, maar geen geluid drong tot hem door. Vreeselijk, wat klopte zijn hart, hij durfde niet binnen te gaan.

„Kom der moar in”, hoorde hij zeggen; binnen had Triene gehoord, dat er volk op de geute was. Jan trad de keuken binnen, liep op de bedstee toe. Biester donker was 't, het lampje aan den muur gaf weinig licht; Triene zat voor de bedstee en herkende hem niet.

„Ik bun Jan”, bekende hij zacht, „hoe geet et met Garre? De dominee hef mien en telegram ezonden.”

De waakster stond van haar plaats op.

„Heere minse, bin ie Jan, 't is goed as da'j kump, goat der moar dicht bie zitten, ze lêft nog, 't zal wel gauw afeloopen wèzen, ze wil oe sprèken, ze slup, ieder keer wordt ze effekes wakker.”

„Woar is 't kiend? vroeg Jan fluisterend.

„In de andere bedstee, 't sloap stillekes, 't wurm was zoo meu.”

Een kreunend geluid en 't bewegen van de dekens deed Jan ontzet in de bedstee staren, heesch en dof klonk de stem van de stervende.

„Bun ie doar Jan?”

Tegelijk zag hij vaag een hand, die naar hem werd uitgestoken.

„Joa Garre,” sprak hij en vatte haar hand; kon hij nu maar wat zeggen; zijn keel was als had hij daar een dikke prop, die geen geluid doorliet; groote tranen liepen langs zijn wangen, telkens moest hij ze met zijn mouw afvegen.

't Was ook zien zuster; 't bloed kroop as 't nie goan kost. Woarumme most dat noe?

„Jan”, hoorde hij weer zacht, zoo zacht alsof 't geen minse meer was, die zijn noame uitsprak.

„Jan, mien kleine jongen!” Jan drukte de magere hand, hij kon niets zeggen, die prop kon hij niet weg slikken.

„Jan, mien kiend, o mien kiend!”

Jan veegde met zijn mouw langs neus en oogen, slikte en even dacht hij aan zijn vrouw, wat ze zou zeggen en schudde zijn hoofd, alsof hij wat weerlegde; hij vatte moed, stond op, boog zich over de stervende tot dicht aan haar oor.

„Garre, heur ie mien, heur ie wa'k zegge?”

Een angst, een groote benauwenis kwam over hem; wat zal Jannoa van 't kind zeggen? Jannoa, die niets met kienders op had, noadat et ens mis was ewest. Der zol wat te doon wezen veur zo'n klein dink, en as ze 't op de heupen had, dan was ze in lange nie makkelijk.

't Zweet brak hem uit. Een hoestbui belette verder spreken, Triene hielp de zieke overeind, steunde haar, en zacht als waren Triene's handen niet vereeld van 't werken, legde ze Garre weer neer. 't Scheen of de stervende weer insliep, stil, als dood lag ze; even daarna hoorde Jan weer zacht zijn naam noemen. Weer stond hij voorovergebogen aan 't bed.

„Garre, ik zweer oe, ik zal veur doe jonk zorgen, ik neme um mee, hie zal as mien zeun wèzen, daarop ku'j doe heuf gerust neerleggen.”

„Dank oe... ik goa... starven.” Weer was 't stil, de waakster zat bij 't vuur en was ingeslapen, Jan hield de hand van zijn zuster in de zijne; hij wachtte en wachtte; den ganschen nacht meende hij haar stem te hooren, luisterde dan met zijn oor op haar mond en hoorde niets als 't ongelijkmatige

ademhalen. Opeens, 't was of zijn bloed stil stond, een diepe zucht, zwaar als na een moeilijk volbrachte taak. Garre had het afgelegd. Hij snikte en verborg zijn gezicht in zijn handen. Lang zat hij daar onbeweeglijk, bang haar te storen in haar rust. Een huilerig stemmetje klonk hem in de ooren:

„Moetien, Moetien”, „bie Moetien kommen”, 't stemmetje kwam uit de andere bedstee. 't Was van 't kind, dat nu het zijne was. Jan boog zich over den kleuter.

„Moetien sloapt, mien kereltien, kom ie moar bie Oome,” hij tilde 't baasje op en zette zich met het kind in zijn armen weer bij de doode; het ventje nestelde zich vertrouwelijk tegen hem aan en zoo zat Jan totdat de zon door de ruiten scheen en 't kind weer ontwaakte.

't Was afeloopen. Hoe was 't meuglijk dat alles veurbie was, veur altied veurbie, dat et nog geen zeuven dagen elejen was dat ie van huus gong, dat Garre dood en begraven was, dat ie alles had opepakt, dingies van 't kiend in een doek had eknoopt, noe in den vroggen marren de deure sloot en met het kiend op den arm op dominee op an liep, woar ie de sleutel wol brengen; dat ie weer terug gong noar Jannoa; alles afgeloopen in zo'n korten tied. 't Was of hij wèken was vort ewest. Daar kwam weer die angst, die benauwenis over hem. Hij had een eed ezwoeren, 't kiend most bie um blieden en Jannoa wist er nie van; 't zol wat wèzen.

De kleine Henneman was vroolijk, wilde loopen als een groote jongen en lustig sprong en huppelde hij naast Jan, vroeg allerlei in zijn gebroken taaltje, onbewust van de verandering in zijn leventje, die hij te gemoet ging. Een lange pijp pepermunt en een krenteplasje, die hij van den bakker cadeau kreeg, drukte hij als een schat tegen zijn lijfje. In den trein voor 't raampje was hij niet uitgepraat, groette de koetjes op de weide, schaterde als een paard aan 't hollen sloeg, riep de schaaapjes, zoog op zijn pepermuntsteel en maakte zich kleverig; de vingertjes kleefden aan elkaar zoodat Jan ze moest schoonvegen met

zijn rooden zakdoek. „'t Was toch zo'n pienter jonk”, dacht Jan en hij zou zich gelukkig hebben gevoeld als die angst voor Jannoa en wat ze zou zeggen hem niet verontrust had. De angst groeide naarmate hij zijn woonplaats naderde. Aan 't voorlaatste station was Stiene Klover ingestapt; verwonderd keek ze van Jan naar 't kind.

„Hoe hè 'k et noe met oe, hoe durf ie 't an, en wèt Jannoa der nog niks van?” bemoedigde ze en ze schudde zeer bedenkelijk haar hoofd.

„'t Zal mien benieuwen of 't goed geet.” Henneman werd slaperig, zijn lijfje was achterover gezakt, zijn hoofdje bengelde heen en weer.

„Kiek de stumper brek zien nekkien temee nog, gèf mien den stakker moar hier” en ze nam Henneman op haar schoot; 't kind bleef rustig slapen, tegen de vreemde vrouw aangeleund, totdat de trein stil hield en ze uitstapten.

Zij droeg het zoover zij samen gingen, tot aan den tweeden dwarsweg, gaf het toen aan Jan over.

„Noe as Jannoa hum is missen wil, dan mut ie met mien kienders kommen speulen; kienders zeukt menaar altied, 't is een lief jongien.”

Ze wenschte: „Gemiddag, wel thuis”. Met stevigen tred stapte ze, haar rokken in statig beweeg, over 't smalle wegje dwars door de heide.

Jan's gedachten, die eenigszins afgeleid waren, kwamen hem weer benauwen, hij hijgde, zette Henneman op den grond en liep langzaam zwijgend verder.

„Oome”, riep 't kleine mannetje naast hem. „Oome, waar is Moetien? mu'w nog wied? Henneman wil noar Moe”,

Foto C. Steenbergh.

BOERDERIJEN OP ZEGENWERP.

hulde het baasje toen hij geen antwoord kreeg.

„Stille jonk, stille toch”.
’t Zweet brak hem uit: as
’t kiend noe begost te krietien
net as ie der mee ankwam.

Ze was doende; van verre
kon hij ’t zien, ’t varken
was zeker der uut eloopien,
ze jug et der weer in.

„Henneman kiek doar hè’j
oe Meuje, ze goat er net weer
in, nee ze het ons nog nie
gezien.” Henneman keek
nieuwsgierig rond, vergat zijn
verdriet toen hij de sik aan
het touw gewaar werd en de
witte duiven vlak voor hem
opvlogen.

„Noe zal ’t er umme span-
nen, noe komt et”, dacht Jan.

De klompjes van den kleinen baas klepten op ’t stoepje,
de deur van de geute stond open, ze liepen naar de keuken
en bleven naast elkaar op den drempel staan. Janna kwam
even daarna de tegenovergestelde deur van de deel binnen
en zag vol ontzetting haar kleinen neef.

„Wat hè’j, bin ie gek kerel? Wat mut dat? Hè’k van mien
lèven! Ik bin der beduusd van!” Geheel verbouwereerd
viel ze zuchtend op een stoel aan den wand.

Angstig klemde Henneman zijn armpjes om Jan’s been
en schreeuwde jammerlijk, terwijl dikke tranen over zijn
wangen liepen.

„Moetien, Moetien”, snikte hij.

„Ik dache, ik dache, dat wie wel genog veur ’t wurm
hadden,” bracht Jan bescheiden in ’t-midden.

„Joawel, da hèw’, moar ’t is zoo ineens! De Heer vergeef
et mien, ’t is of ’k gesloagen bin. ’t Is zo’n veranderinge!”
Jannoa sloeg de slont veur ’t gezicht en griende.

’s Namiddags toen Jan op de deel de koe te melken zat,
hield hij plotseling op, hij luisterde en een glans van geluk
bestraalde zijn gezicht. In de keuken hoorde hij een liedje,
’t was Jannoa die zong, Jannoa kost zingen, Jannoa zong
veur ’t kiend:

Sloap mien kiendien sloap
Doar buten leup een schoap
En en schoap met witte veuties
Die drink de mellek zoo zeuties
Sloap mien kiendien sloap.

Zacht sloop hij naar de deur van de keuken en luisterde,
’t was Jannoa met ’t kiend.

„Joa mien kereltien, noe bin ik oe Môder; noe zeute
sloapen mien peupien, marren speult wie soamen, eugkes
dich mien jongien.”

Jan vouwde zijn handen en bad:

Ik dank Oe Heere. Gêf Oe zegen op ons wark.

M. v. KAMPEN.

EILANDJES IN DEN GROOTEN OCEAAN.

(Slot).

WIJ schieten nu een heel eind in zuid-oostelijke
richting tusschen de eilanden door die ten noor-
den en ten oosten van Nieuw-Guinea liggen en
komen aan de Tonga-groep, de Vriendschaps-
eilanden, die tusschen 10 en 25° Z. Br. en 170 en 180° W.L.
liggen. De groep behoort tot west-Polynesië, het veel-eilan-
den-land. Om met den ouden tijd te beginnen — we hebben
hier een stukje zeevaart uit de helft der 17de eeuw. 1)

Op den 21sten Januari 1643 „s-morgens stilletiens, had-
den het Zuidelijckxte eijlandt (nl. van het tweetal dat men
reeds den vorigen dag had gezien) oost ten Zuiden van ons
ontrent 5 mijlen, deden onsen cours naer het noordelijckxte
eijlandt. leijdt opde Zuidder breete van 21 gra: 50 minuten,
ende langhte 205 Graden 29 minuten. Zeijlde aende noort
west sijde van het Eijlandt, ende laeten aldaer onse ancker
vallen, op 25 vademen corael gront daer wij ten ancker
quamen leijdt op de Zuidder breete van 21 Graden 20 minuten,

1) Zie ook de groote prent, in het vorige nummer gereproduceerd.

EILANDJES IN DEN GROOTEN OCEAAN.
HUIS VAN DE TONGA-GROEP.

en de langhte 205 Graden 29
minuten, dese 2 eijlanden leg-
gen ontrent Zuidt oost ende
noord west vanden ander, wij
conden Fusschen beijden door
Zien, ’t Zcheen ontrent 1
mijl wijdt te wezen, waer van
het Zuidt ootelijckste ’t
hooghte was, sijnde ’t noor-
delijckxte een laech eijlandt,
even als hollandt is, ’t noor-
delijckxte hebben wij de naem
gegeven van Amsterdam
(thans Tongataboe van de
Tonga-groep), ter oorzaecke
d’overvloed van verversinge
die aldaer bequamen, het
Zuidelijckxte noemden wij
Middelburch (thans Eoewa
van dezelfde groep, waar Cook
later geland is), ontrent den middach isser een cleijn
praeutien (prauwtje) met drie man van landt dicht
aen ons boort gecomen. Zij lieden waren naeck, van
bruijne Coluer ende wat meer als gemeene langhte, de
twee hadden lanck dijk hair op ’t hoofd, den derden was
cort geschoren hadden niet anders als een cleijn olijk cleet-
tien voor” enz. Dan volgt het relaas over de aanraking met
deze en met andere menschen, die later aan boord kwamen
„brengeende een schenckagie van den Coninck, bestaende
in een moij groot varcken” (De reizen van Abel Janszoon
Tasman en Franchoyls Jacobszoon Visscher ter nadere ont-
dekking van het Zuidland in 1642/3 en 1644, uitgegeven door
R. Posthumus Meijes, 1919, bladz. 57. Dl. XVII van de
werken der Linschoten-vereeniging).

Tongataboe, het zeer vruchtbare, vlakke eiland, is thans
in alle richtingen doorsneden met goede wegen; de huizen
met rieten daken, in omhegde tuinen gelegen, de aangekleede
inlanders, die zich te voet, te paard of in een rijtuig langs
den weg bewegen, geven iets heel anders te zien dan men in
deze eilanden-wereld gewoon is. Dat er inmiddels veel is
verloren gegaan van hetgeen belangrijk is voor de kennis
van den oorspronkelijken toestand, ligt voor de hand, zoowel
van het stofelijke als van het onstofelijke. In 1826 is de
zending haar werk begonnen op deze eilanden. Iedereen is
nu christen op de Tonga en een ieder kan lezen; velen doen
aan cricket. Niet alleen het wapentuig en het gereedschap
maar ook de gewoonten en zeden zijn ten offer gevallen aan
den wanhopig banalen vooruitgang. Wellicht is er in het bin-
nenland nog een en ander over uit den voor-christelijken
tijd. De oude koning George had iets of liever hem ontbrak
iets, dat aan die periode herinnerde: beide zijn pinken misten
het bovenlid, die geofferd waren bij het overlijden van fami-
lie-leden. En in dit verband is het merkwaardig te lezen
in Tasman’s zooeven geciteerde reis op bladz. 60: „ver-
scheijde vrouwen soo oude als Ionge sijnder aen boort ge-
comen, de ouste vrouwen waren de cleijnste vingers aen
beijde handen aftgehouden; maer de Ionge vrouwen niet,
wat dit beduij-
den condien niet
wijs werden.”

Dicht bij de
Tonga-groep
ligt de Samoa-
archipel, iets
noord-oost-
waarts. Ook
met dezen ar-
chipel hebben
de Hollanders
lang, twee eeu-
wen, geleden
kennis ge-
maakt. Rogge-
veen heeft het
eerst de Samoa-
eilandengezien,
en ook de be-
woners, „duy-
sent en meer.”
Het moet niet

WATERVALLEN BIJ APIA, SAMOA-
GROEP.

moelijk geweest zijn in dezen melkweg van eilanden er een te ontdekken; maar Roggeveen heeft dat ook nooit beweerd. Ziehier.

„Ontrent het 6de glas van de namiddagwagt (op den 14den Juni 1722) quamen wij aan de lijkant van 't Eijland, bij gissingen een halve mijl van 't strant, wierpen het dieplood, maar hadden geen grond: vervolgens setten de chaloup uyt, van manschap en geweer wel voorsien, om langs de wal de gronden te peijlen, en een goede anker-plaats gevonden hebbende, zeijn te doen. Ondertusschen kwamen twee à drie canoes bij ons Schip, die eenige cocosnoten hadden, welke wij ruylden voor 5 à 6 groote verroeste spijkers. De Indianen van dit eerste Eijland sijn de Paaschlanders (nl. de bewoners van Paasch-eiland) in kloekte en robustheijt van lichaam gelijk: ook in het beschilderen van sig selven, maer soo veel en overtollig niet, dewijl hun verffciersel aanvank neemt van de dijen tot nederwaerts aan de beenen. Voorts hebben wij niet anders gesien tot decking hunner naektheijt, als een riem om het middellijff, waaraan een menigte van lange en breede bladen off biesen, off van een ander gewasch, vastgemaekt is. Onse chaloup na verloop van 4 à 5 glasen sijne verrigting volbragt hebbende, quam aan boord, brengende de quade tijding, dat nergens ankergrond te vinden was, dan alleen op een distantie eens kabels lenkte van den wal op 5 vadem diepte, med een stijle aflopende grond en vuyl, wegens de scherpe coraal-steen. Waarop wij aanstonds afbrasten en seijl maakten, koers stellende West-Zuyd-West, om boven het Westelijkste Eijland te loopen, als wanneer wij bevonden dat het twee Eijlanden waren, leggende van den anderen afgescheijden de verheijt van een klein canonschoot, die beijde insgelijks bewoond sijn, alsoo wij bij dag rook, en donker sijnde, vuuren op verscheide plaetsen hebben gesien: dus voortseijlende, sagen nog een klein Eijlandje, welkers omtrek geen mijl bevat; leggende in het Westen, ontrent een halve mijl van het Zuydelijkste deser twee afgesonderd: welke twee, yder in hare circumferentie, na gissing 4 mijlen begrypen, wesende van een zeer groote hoogte, en vol geboomte: het eerste Eijland welkers gronden wij gepeijld hebben, sal in desselfs omloop wel 8 à 9 mijlen besluuten. Dese vier Eijlanden hebben wij genoemd (omdat die door het schip Thienhoven, bij Capitain Cornelis Bouman gevoerd werdende, sijn ontdekt) Boumans Eijlanden. Eindelijk is nog aan te merken, dat d'Opperstuurman van 't gem. schip Thienhoven met de chaloup ten selven eijnde om te diepen nae de wal of 't strant geroeyt is, en aldaar komende, segt hij, dat de Konink in eene canoe sittende, en bij hem hebbende een jong Vrouwspersoon van 18 à 19 jaren, wiens hals met een snoer van langwerpige blauwe coralen verciert was, aan hem stuurman door teijkenenvraagde, of hij soodanigeniet hadde? wijsende op de gemelte snoer, waarop hij stuurman, door het knikken van het hoofd, ja seyde, dog wees met de hand na 't Schip, dat de coralen daar waren, en hij aan het land soude brengen. Dat dese nu de Konink was, besloot hij hieruyt, om dat als de Konink bij

de chaloup quam, duysent en meer Indianen op het strant waaren, gewapent met assagayen, boog en pijlen, soo gaf deselven een wegwijsend teyken met de hand dat sij souden vertrecken, 't welk in een oogenblik gehoorsaamd, wijkende alle boschwaarts, soo dat niemand van die meenigte op het strand te zien was." In een noot schrijft F. E. baron Mulert, die van *De reis van Mr. Jacob Roggeveen ter ontdekking van het Zuidland* een belangrijk deel (IV) maakte van de werken der Linschoten-vereeniging, dat deze Boumans-eilanden de Maroea-eilanden sijn van de Samoa-groep, nl. Taoe, Olosenga, Ofce en Foisia, de oostelijkste eilandjes.

Hiermede eindigde de aanraking met de bevolking. In het journal van Bouman lezen wij, dat hij den Commandeur voorstelde om een der eilanden van dezen archipel, Boumans-eiland, dat van de campagne gemakkelijk te zien was, aan te doen ter wille van ververschingen; maar hij kreeg ten antwoord „of ik borgh wou staan, dat de oostmouson na ons wagte sou en dat die bereijts al soo ver verlopen was, soodat we onse tijt hoog noodigh van doen hadden om met deselve tussen Gillolo en Nove Guinea door te comen." Uit een ander verhaal van dezelve reis diepen we nog deze bijzonderheid op, dat ter hoogte van de Boumans-eilanden de zee te veel raasde om ze aan te doen. „Middelwyl wiert het schip met veel kleine en ligte vaartuigen omsingelt, welke soo konstig en kostelijk gemaakt, ook met allerhande gesnede Beeltwerk voorzien waren, dat 'er niet een van alle de Hollandsche scheepen souden hebben konnen te bovengaan."

Knotsen, steenen bijlen, lansen en steenslingers waren vroeger de wapens der Samoanen. Maar sedert de beschaving en — onscheidbaar tweetal — de vuurwapens op de eilanden kwamen, wordt het oude wapentuig niet meer gebruikt. Bij een volk dat uit eigen kracht zich ontwikkelt zijn duizenden jaren noodig om 't van een steenen bijl tot een achterlaadgeweer te brengen; hier ontbreken al de tusschenliggende schakels; van harmonischen overgang geen spoor. Of deze methode gezond is voor den natuumensch valt te betwijfelen. Gemaakt worden deze „antieke" voorwerpen nog steeds, en zooals er nog altijd knopen van Waterloo te krijgen sijn, vraegt men nooit vergeefs naar knotsen van Samoa. Reeds in 1849 bestond er ginds een industrie die gesneden knotsen leverde welke nooit als wapen hadden dienst gedaan; alles voor den ruilhandel. Van een echt wapen, het oude, dat met een scherpe schelp tot knots werd geschrap, en daarna versierd, ontdoet de Samoaan zich niet licht; de nieuwere exemplaren, die met messen worden bewerkt, sijn inderdaad niet minder mooi, alleen make men zich geen illusie, dat het iets anders is dan een export-artikel. Schier overal wordt thans voor den uitvoer gewerkt: men kan gerust zeggen, dat bijna al het echte, gedragen en gebruikte goed van gemakkelijk bereikbare streken nu in de musea ligt.

Hoe het thans op de Samoa-groep gesteld is, zal men in de allernieuwste literatuur moeten opzoeken. Een goed overzicht van den toestand in het begin van deze eeuw geeft „Deutschland im Stillen Ozean" van Georg Wegener, 1903. Toen was van de oorspronkelijke dracht nog veel in gebruik gebleven, namelijk buiten Apia. De in Europa gedrukte katoentjes blijken ook voor deze menschen, die juist in de kleeding veel kunstzin te zien gaven, een bijzondere beking

INLANDSCH HUIS BIJ APIA,
SAMOA-GROEP.

STAMHOOFDEN IN OUDERWETSCH
MATTEN KLEEDING, SAMOA-GROEP.

MANNEN IN OORLOGSCOSTUUM,
SAMOA-GROEP.

HET DROGEN VAN DE KATOEN BIJ
APIA, SAMOA-GROEP.

ding en den antiëken tooi met bloemen en bladeren.

Voor het geval dat „men” het voegzaam vindt dat zij meer gekleed gaan, dragen zij het hemd om het lijf opgerold, met zich mede (afb. hieronder). Mannen van eenigen stand droegen en dragen ook nu nog wel om het benedenlijf matten die gevlochten worden van reepen pipturusbast.

JOH. F. SNELLEMAN.

DE KATTENBEKER VAN VLAARDINGEN.

BIJ de beschrijving van Oud Vlaardingen — zie „Buiten” van 3 Sept. j. l. — mag niet achterwege blijven de vermelding van het oude Vlaardingsche Volksverhaal, dat thans in het vergeetboek is geraakt omdat, gelukkig ook maar, het heksengeloof vrijwel zijn tijd heeft gehad. Toen dit echter nog algemeen in zwang was, gold de Kat als het meest geliefde viervoetige dier der Tjoentjers of Heksen, veelal oude, grijze wijven, die zich inbeeldden dat zij in die dieren gemetamorfoseerd konden worden, terwijl, naar het volksgeloof wilde, de duivel zelf, in de gedaante van een grooten, zwarten kater, degenen nadert, die hij verschrikken of verleiden wil — de namen „drommelkater” en „duivelkater” herinneren nog altijd aan dat oude bijgeloof. Dat juist aan de kat dit voorrecht te beurt viel, vindt zijn genoegzaam verklaarbare oorzaak in het feit, dat zij een nachtdier is en door het schelle licht van haar oogen in de duisternis zoowel als door haar onhoorbaren gang en nachtelijk gejamk iets demonisch heeft.

Wat de oude Vlaardingsche volkslegende betreft, deze is ons bewaard gebleven in een vers van veertien coupletten, elk van acht regels, waarvan, volgens dr. v. d. Graft, die het in zijn geheel weergaf in den zeventienden jaargang van het bekende tijdschrift „Volkskunde”, de heer P. K. Drossaard, die van 1858 tot '83 burgemeester van Vlaardingen was, de vervaardiger is. De inhoud komt in het kort op het volgende neer.

Eeuwen geleden kwam eens een driemaster de haven van Vlaardingen binnenloopen. Het scheepsvolk bestond hoofdzakelijk uit vrouwen. Nadat zij de zeilen gestreken hadden, sprongen zij aan wal, terwijl te gelijkertijd het schip verdween, en veranderden allen in katten, van welke er eene iets ergens in 't gras scheen te verbergen en met aarde te bedekken, hetgeen aan een der omstanders, die met groote verbazing het geval gadesloegen, bleek een notendop te zijn, waarin spelden, bij wijze van masten, waren gestoken. Weldra verenigden zich de katten, door het maanlicht beschenen, op straat, rondom een, op haar wenken verschenen, zilveren, met wijn gevulden beker. Eenige boeren, die op hun wagens boter naar de markt te Delft vervoerden, werden het grolende en krollende volkje gewaar en maanden het aan, ruimte voor hen te maken. Toen trad een kater uit het gezelschap

te hebben. De vrouwen dragen in en om de hoofdstad lange japonnen, in hemdvorm, van katoen; en, in de kerk, uit Europa gekomen goedkoope dameshoeden van afschuwelijk maaksel. Maar buiten dit centrum van beschaving verloochenen zij geenszins hunne oude liefde voor de ouderwetsche klee-

naar voren, ten einde den verstoorders van de nachtelijke pret te beduiden, dat zij ongehinderd huns weegs zouden kunnen gaan, mits zij eerst een teug uit den beker hadden gedronken. Toen op dit welmeenend woord een weigering volgde van de zijde der boeren, hervatten de katten haar dansen drinkpartij en belemmerden den marktgangers den doortocht, totdat eindelijk een der mannen het spektakel moede werd en met een „in Gods naam” naar den beker greep. Nauwelijks waren deze woorden gesproken of het heksen-gespuis stooft uiteen, vluchtend naar de plaats, waar de notendop verborgen lag, welken zij haastig te water wierpen, waarop deze onmiddellijk in een driemaster veranderde.

Dus voeren zij henen, de haven weer uit,
Waar henen heeft niemand geweten.
Zij lieten alleen maar hun beker ten buit,
Die wordt door den rijmer bezeten.

F. W. DRIJVER.

HOE DE DIEREN SPREKEN

43) DOOR WILLIAM J. LONG.

Met toestemming van den schrijver vertaald door S. CILIA STOFFEL.

ER werd slaperig een hals opgestoken en omgedraaid als om er de stijfheid uit te verdrijven; en een trilling van vreugde, dat 't me zoo prachtig lukte ging door me heen, toen ik nog een groep eenden, dichterbij ontdekte. Ze bevonden zich onder den oever en 't buigende gras, waar ik ze geheel over 't hoofd had gezien. Ze waren alle binnen mijn bereik; en ik kon zien dat ze allemaal hun kop ingetrokken hadden of onder een vleugel gestopt.

Langzaam gleed mijn linkerhand naar ze toe, kroop er heen op de weloverwogen manier van een spanrups, eerst de vingers gestrekt, dan de knokkels opgetrokken, dan weer vooruit met de vingers. Het zou heel gemakkelijk zijn geweest een van de vogels te aaien of te vangen met een snelle beweging; maar dat was niet wat ik wilde, en zou onmiddellijk de heele vertooning bedorven hebben. Om mijn doel goed te bereiken moest mijn hand op een eendvogel rusten eer hij er zich goed van bewust was, zoo kalm dat hij eerst zijn aandacht tot de hand zelf zou bepalen, niet tot het ding waar ze vandaan kwam. Dan zou hij waarschijnlijk een onderzoekende pik geven, ze nieuwsgierig bekijken en er eindelijk onverschillig voor worden, zooals andere vogels, wanneer ik ze van een schuilhoek uit aanraakte. Maar hier was mijn hoofd te dicht bij den grond en mijn lichaam lag te lastig om me gemakkelijk te bewegen. Toen mijn hand den oeverzoom bereikte, net boven een argelooze eend, stak ik haar in een bos zaaggras, dat me in de vingers sneed en gevaarlijk ritselde. Om deze hindernis te vermijden trok ik iets terug, beurde me een ziertje in de hoogte; en in mijn andere oor, dat was afgewend, riep een schallende stem „Kwæk”, zoo uitdagend dat het de spanning als een pistoolschot verbrak.

Onwillekeurig wendde ik mijn hoofd om, juist toen ik me zoo stil als 'k maar kon had moeten houden; en verloor zoo mijn kans. Daar, op een armslengte afstand op den ande-

VROUWEN UIT DE BUURT VAN APIA,
SAMOA-GROEP.

APIA, SAMOA-GROEP

ren kant van de landtong, keek een eend met wilde oogen over den oever met haar hals uitgerekt als een gespannen snaar, terwijl haar olijfgroene snavel pal naar me wees. Ze zei niets meer en hoefde haar uitdaging niet te herhalen. Over de heele landtong en langs den heelen oever waren de halzen uit het gras gestoken; wel twaalf waakzame gestalten rezen als schildwachten uit even zooveel graspollen en veertig paar scherpe oogen keken onderzoekend naar de plek, waar de aanklacht van de oude wijfjeseend heenwees.

Even duurde dat tooneel, zonder geluid, zonder beweging; terwijl ik me slechts bewust was van de gespannen halzen, de wijzende snavel, de glimmende oogjes, elk met zijn diamanten lichtpunten; en toen vloog de oude eend op. Ze dook niet eens ineen om te springen, voor zoover ik haar beweging kon volgen; ze ging eenvoudig als een vuurpijl de lucht in, schoot naar boven alsof ze door een veer werd geworpen. Toen ze opsteeg klonk er tot antwoord 't geruisch van wicken, „woesj!” vlak aan mijn ooren, een bruisen alsof er in de verte op water geslagen werd; en op 't zelfde ondeelbare oogenblik was elke eend, tot het uiterste tipje van het meer, weg de lucht in onder luidruchtig wild gekwaak.

Slechts een van deze vogels had me gezien en die eene had er waarschijnlijk geen denkbeeld van wat ze daar vluchtig in 't gras waargenomen had. Het was iets ronds met oogen, en het bewoog tot tweemaal toe — dat was voldoende voor de oude eend, en de andere verloren geen oogenblik met vragen.

XIV. HERINNERINGEN.

Twee volle jaren gingen voorbij eer ik op een zonnigen Septemberdag naar mijn meertje terugkeerde; met 't oog van mijn geest zag ik het me glimlachend verwelkomen, hoorde ik het roepen „Kijk hier eens! Kijk daar eens!” en ik overlegde toen 'k het stille pad afkwam, hoe 'k al zijn uitnoodigingen zou voldoen. Eerst moest de „zoutlik” van uit de verte bespied; en dat onderzoek zou me leeren

of 'k voort moest gaan op mijn eigen spoor of als de zoutlik in beslag was genomen, af moest buigen, een zeker wildpad inslaan, dat me naar den schuilhoek zou voeren, waar 'k de herten zoo dikwijls ongezien had gadeslagen. Daarna zou ik eens op mijn gemak kijken naar een mosheuvel, die bij een bepaalden zwarten lariks boven het veen uitbolde, die midden in den zomer altijd den eersten hoogrooden bos vertoonde en in het najaar als een prachtig perk Hollandsche tulpen werd, maar nog verrukkelijker van kleur. Dan zou ik in de nis onder de lariksen kijken, waar mijn beer verdwenen was. Ik pikte er die altijd uit van wel honderd soortgelijke ingangen, om ze even gade te slaan of te onderzoeken, alsof het groene gordijn elk oogenblik open kon gaan om den beer door te laten. Want het is iets eigenaardigs van allen die in 't bosch thuis zijn: als ze een bok, of een beer, of zelfs een vos op een bepaalde plek hebben zien verdwijnen, moeten ze er altijd later even stilstaan om er nog eens vol verwachting naar te kijken.

Van de deur van den beer gingen mijn gedachten vanzelf naar een stukje levend veen van mijn meertje, dat geheel verschilde van alle andere veeneilandjes, omdat er eens een familie „minks” 1) uitsprong en schichtig in mijn richting langs den oever kwam. Gelukkig was ik op dat oogenblik dicht bij 't water. Toen de „minks” uit het gezicht achter een paar struiken waren sloeg ik mijn voeten over den oever en ging in hun pad op hen zitten wachten.

Voorop kwam de moeder, die er roestig in haar door de zon verbrande zomervacht uitzag, en ze had blijkbaar ergens groote haast om. De kleintjes, in een langen slier er achter aan, hadden werk mee te komen. Ze was warempel

al onder me, eer een vreemde geur in de lucht haar trof, die haar stil deed staan om eens te zien wat dat beteekende. Haar hals was, naar de manier der wezels, opgeheven tot drie keer de gewone lengte; aan het uiteinde draaide haar puntige kop als een windvaan naar den oever, naar het meer, weer naar den oever; terwijl ze met haar bezigen neus draaide en werkte om scherp te onderzoeken. Waarschijnlijk dacht ze niet aan een mensch, omdat ze dat wezen nooit ontmoet had; evenmin bracht ze de roerloze gestalte boven zich met leven of gevaar in verband. Ze ging zoo maar over een van mijn schoenen heen, stond stil met haar voorpooten opgeheven tegen den anderen, en haastte zich voort alsof ze zich met zulke beuzelarijen niet kon ophouden.

Eer de jongen verschenen keerde ik me half om, om ze te ontvangen, en spreidde mijn voeten zoo uiteen dat er een nauwe doorgang tusschen de hielen bleef, en hierover liet ik als een deksel mijn hand rusten, zoodat 't een schaduwgangetje werd zooals „minks” ze graag hebben. Als de dier-tjes er ingingen, zacht en glanzend en half volwassen, raakte ik ze licht aan den nek, zoodat 'k fluweelig bont voelde glijden en 't rimpelen van elastische spieren wanneer ze een voor een onder mijn vinger doorgleden, zonder dat het hun iets meer kon schelen, dan alsof 't een van de wortels was geweest, waar ze gewoon waren tusschen te kruipen. Maar toen de laatste kwam versperde ik den ingang door een hand er dwars voor te houden, zoodat 't hem in de grootste verbazing plotseling tot staan bracht. Hij snuffelde aan het beletsel, en zijn neus was net een ijspuntje toen hij over mijn handpalm gleed. Daarn: onderzocht hij een vinger met zijn tanden,

wrikte er zich onder door om zijn aanvoester te volgen, en de heele familie verdween in een kronkelenden, slangachtigen optocht om de volgende bocht. Bedenk dat dit *wilde* dieren waren; en er is geen op-en-top „wilder” beest in de bosschen dan Cheokhes, de „mink”.

Zooals 't met vogels of andere dieren ging, was 't ook met de boomen om mijn meertje: hoe 't kwam weet ik niet, maar het was, alsof ze ver-

schilden van alle andere boomen, misschien doordat ik ze meer intiem kende; want ofschoon alle ceders of „hemlocks” 2) van een bosch er eender uitzien voor een vreemdeling, nauwelijks brengt ge in uw eentje eenige dagen onder hen door, of ge begint een eigenaardige gewaarwording van persoonlijkheid, van kameraadschap, van begrijpen zelfs te krijgen, alsof ze niet heelemaal stom of gevoelloos waren. Het kon dus ook niet missen toen ik het pad afkwam, dat ik me dezen of genen boom herinnerde, waar ik zoo dikwijls langs was gekomen of onder gerust had, dat sommige in mijn geheugen stonden geprent omdat ze me vreugde gegeven of begroet hadden in eenzame bosschen, net als bepaalde gezichten uit de zee van gezichten in een menigte of een groote schare vreemdelingen opduiken, en ons onmiddellijk onze verwantschap doen voelen met het menschedom.

Bovenaan onder deze gedenkwaardige boomen was een groote witte den 3), voor mij het nobelste van al wat er in bosschen groeit, die westelijk van mijn meertje op een heuvel stond op den weg naar het kamp, en die me altijd welkom of vaarwel scheen toe te roepen als ik kwam of ging. Hij had een stam om iemand in verbazing te brengen, bijna om eerbied af te dwingen. Massief, zachtgetint, met een fijn netwerk overtogen was hij; zoo dik, dat mannenarmen hem net omvatten konden; terwijl hij bijna honderd voet zonder knoest of tak omhoog rees — een heerlijke opgaande schacht onmetelijk sterk, toch fijn zooals hij daar stond als een lans in rust.

(Wordt vervolgd).

Foto C. Steenberg.

GEZICHT OP DEN KERKTOREN VAN ST. MICHIELSGESTEL.

1) Een Amerikaansche ottersoort.

2) Tsuga Canadensis.

3) Pinus Strobus.